

Prästkragarnas

Håkan Bülow

tid

Prästkragarnas *tid*

Håkan Bülow

Förlagshuset Siljans Måsar
www.siljansmasar.com
ISBN: 978-91-89773-18-9

© Håkan Bülow, 2024
www.yourvismawebbsite.com/voices-of-spirits

Materialiet i denna bok är skyddat enligt upphovsrättslagen.

Porträttbild: H. Annerhorn
Omslagsbild: Håkan Bülow

Grafisk form: Kathleen Graphic Design
www.kathleen.se

Tryck: Scandbook Falun, 2024
www.scandbook.com

Ett

Det finns ett hus långt in i Småland, faktiskt så långt in i Småland att det har hamnat några meter in i Östergötland. Det ligger så djupt in i skogen att grannar bara är en myt, en obekräftad sägen om någon som syns till i husets närhet i ett annat sekel.

När man kommer dit känner man andedräkten av det förflutna som hälsar en välkommen och som sedan bebländar sig med nutiden. Fotsteg i trappor och golv, som kan bero på temperaturskillnader, påminner om för länge sedan försvunna ljud. Det är fascinerande att lyssna till husets historia.

Mörkret omsluter sakta huset om natten och bäddar in det i tystnad och trygghet. Det enda som bryter stillheten utomhus är en vind som smitit undan och söker lä för att i smyg få vila. Inomhus värmer den outtröttliga vedspisen upp kaffepannan och köket. Vardagliga ljud blir närvarande: lugna andetag, sidor som vänds i en bok medan katten spinner, en avstängd tv. Vackra ljud som normalt överröstas av annat.

Här bor Gunnar, en snart 60-åring som titulerar sig "Social eremit" eftersom han har lika stort behov av ensamheten som att prata med folk. Han bor tillsammans med sin ständigt hungriga katt. Utsvulten och jamandes kom hon till honom för femton år sedan och verkar inte ha blivit mätt än. Givetvis kunde han inte bara stå och titta på när en katt är svältfödd på både föda och kärlek. Han gav henne mat och

värme, men var försiktig med kärleken eftersom det fanns en risk att någon skulle komma och hämta henne. Hon fick heller inget namn, för om man döper någon, då är man en familj och man lämnar inte bort en familjemedlem. Därför kallade han henne bara katten och det blev så hon benämndes tills han inte kunde hålla kärleken till henne på avstånd. Då blev det Katten, med en versal som initialbokstav, och sedan dess är de en familj.

Gunnar hade legat sömnlös många nätter och visste inte åt vilket håll han skulle styra sin tanke. Dessa nätter tycktes fulla av trånga återvändsgränder där tanken inte kände sig välkommen och absolut inte borde göra sig till besvär. Då ropade han in mot mörkret utan att direkt veta varför:

– Om jag flyr in i fantasin, väntar du på mig där och tar emot mig när jag kommer?

Då ljusnade en av gränderna som gav honom tillträde. Den visade vägen till grindarna som öppnades upp till den förberedda sommarängen. Där stod en kvinna som tog emot honom. Men precis när han skulle krama om henne och få se vem hon var, vaknade han med en obeskrivlig längtan.

Han gick ut i denna ljumma sommarnatt och la sig på rygg på ängens daggfuktiga gräs och betraktade stjärnhimlen. Det gav honom välbehövlig distans att titta på planeter och stjärnor. Saturnus struntar väl i om bilen är rostig.

Denna natt kände han sig extra ynklig och utanför all gemenskap eftersom varken Orion eller Plejaderna höll honom sällskap. Visserligen flög stjärnorna i Svanen över himlen, men trots det kände han sig ensam och övergiven. Det kanske inte är så viktigt i universum hur man känner sig?

Men månen då? tänkte han när han såg hur den började kika fram över horisonten.

Den är så nära och måste känna av min ensamhet.

Gunnar låg och väntade på att månen skulle slockna och bli mörk i sympati för honom och tro det eller ej, det hände inte. Vem skulle då överhuvudtaget bry sig om hans självömskan? Ingen alls, verkade det som. Om ingen bryr sig, då är det ingen idé att tycka synd om sig själv. Fy fan, tänkte han.

Då såg han till sin glädje några moln som tornade upp sig och de skulle i alla fall släppa ifrån sig sina tårar och gråta för hans skull. Molnen syntes forma sig till något betydelsefullt för honom utan att han förstod. En känsla av ett avgörande möte när två moln seglade mot varandra. Till hans besvikelse skingrade sig molnen innan han förstod deras avsikt. I stället visade stjärnhimlen åter upp sig i sin oändliga skönhet, trots den ljusa sommarnatten. Det gav en hoppfull tanke om vad himlen ville visa.

Om nu inte en enda djävel bryr sig, då skiter jag väl i att vara sur. Då finns det absolut ingen mening med det! Tankegången fortsatte. Varför skulle det egentligen vara bättre om någon tyckt synd om mig? Är det verkligen ett ömkande jag behöver? Det svaret kom aldrig.

Det hade kommit en längtan till honom igår kväll när han planlöst strövade omkring bland sina träd och buskar. Han älskade sina träd. De som han planterat blev som adopterade och de som han hade låtit växa upp naturligt var de som var födda på gården. Men känslan växte sig stark i honom att det fanns någon kvinna han saknade och någon som saknade honom. Nu ropade de efter varandra och en kärlek gjorde sig påmind som han inte kunde förstå. Men när ropet nådde hans hjärta att någon sökte honom, då tog ensamheten ett grepp om honom och förde ut honom på ången där han la sig ner för att fråga sommarnatten. Från den stunden kände han att det behövdes någon som kom till hans sida och dröjde sig kvar där av kärlek och av fri vilja.

Jaha, det finns alltså någon därute för mig och jag finns för den. Det är bara dumheter i min förtorkade hjärna, tänkte han och skrattade åt sina konstiga tankegångar.

Han log stillsamt, men hans hjärta hade börjat röra på sig.

Då kom känslan att hans rop på hjälp hade åhörts och åtgärder vidtagits och visst vinkade stjärnorna ovanligt tydligt för att vara en sommarnatt.

Där låg han tills gryningen började göra sig påmind och han kände tacksamhet för något eller någon som skulle komma i hans väg, men vad det var, det hade han ingen aning om.

Innan han reste sig viskade något inom honom:

– När månen är ny möter du din tröst.

Han ryckte till av rysningar som han inte visste om de var bra eller dåliga. Nu vet jag att jag är knäpp. Dessutom dröjer det innan det är nymåne, tänkte han.

Det tog tid innan den stela kroppen gick med på att stiga upp, men Gunnar påminde den om att det skulle bjudas på kaffe när den väl var tillbaka i stugan.

Den täta allén ledde upp mot gården och bestod av björk, tall, gran och sälg. De var ouppfostrade till sätt och okammade till utseende, men tryggt välkomnande. Allén gränsade till den orörda skogen. De gamla trädens visdom spred sig in på den någorlunda ansade trädgården. Gunnar gick alltid sakta i närheten av skogen. Det fanns en respekt och vördnad som han varken kunde eller ville springa förbi, det vore otacksamt.

Där kom den morgontrötta Katten Gunnar till mötes och strök sig mot hans ben när han planlöst gick omkring. Tankarna kretsade runt nattens händelse under den korta stunden när det var som mörkast. Det var då himlen öppnade upp så att stjärnor kunde visa sig och gav en magisk känsla i honom. Det fanns inga planer för dagen och det var därför okej att ströva runt bland träden. Körsbärsträdet hade blommat rikligt och gav ett löfte om mycket bär i år. Han sträckte sig efter en gren som var full av blommor och doftade på dem. Ett av naturens stora mirakler som fanns i det lilla.

Då räcker bären till både mig och fåglarna, tänkte han där stod och rastlösheten hade sakta övergått till ett lugn.

Han tittade mot gäststugan som skulle behöva målas. Rödfärgen hade bleknat men syntes fortfarande. Dock skull den behövas fyllas på. Fönsterna fick duga än så länge, även om de behövde putsas.

– Men inte idag, sa han till Katten och drog sig mot den nya ladugården. Med den nya ladugården menas att den gamla brann ner midsommarafton 1947 och ersattes av den nya och så har det varit sedan dess. Det var ingen större skillnad på dem, de innehöll det som ska finnas i en ladugård. Plats för kor, två hästboxar, några svinstior och ett hönshus med öppning så att hönsen kunde gå ut och in som de ville. Nu var den stora ladugården tom på djur förutom spår efter möss.

– Den kommer att vara ny även när den står som ruin. Haha, det var väldigt vad den påminner om att den är ny idag. Den är äldre än jag och det verkar nästan som den retas på något sätt, sa han till Katten. Han vände sig mot ladugården.

– Jag vet att du är ny, oavsett din ålder. Du verkar ändå alltid ha funnits, fast kanske i olika skepnader. Precis som jag.

Samma år som ladugården brann, planterades det en alm mitt på tomten som en påminnelse av branden och en hyllning till djuren som blev innebrända. Den hade nu vuxit sig stor och tät.

Återigen hörde han rösten som viskade:

– När månen är ny finner du din tröst.

– Tack, ropade han som svar.

I ladugården stod en gammal handmålad blå cykel lutad mot en hästbox. Den hade stått där så länge att den numera var osynlig för hans ögon, men av någon anledning såg han den igen. Det var förvånansvärt utrensat i ladugården efter allt som funnits där. Men en gammal lada sparar alltid på saker man inte vet var de kommer ifrån. Verktyg och maskindelar från förgångna tider. Cykeln hade samlat på sig några övergivna halmstrån och var för övrigt full av damm. Han blev nyfiken på om det

gick att cykla på den och pumpade upp däck. De gav till slut med sig och tog emot luften under högljudd protest. Han fyllde dem så mycket han vågade. Däcken var fulla med sprickor, så han var försiktig med lufttrycket. Han gick in i stugans kök och gjorde i ordning en fikakorg med det som fanns i kylskåpet. Ofta var hans kylskåp överfyllt på grund av att han hade den oekonomiska vanan att bara handla när han var hungrig. Han passade på att få i sig kaffe ur sin Beatlesmugg innan han gick tillbaka till ladugården. Med det varma kaffet fortfarande rinnande ner i halsen gick han till cykeln och det tycktes att däck. Han hade behållit luften tillräckligt bra för att han skulle våga sig ut på en provtur. Katten stannade kvar i ladugården och kollade in om det fanns några möss att jaga eller åtminstone att titta på och kanske skrämman lite grand.

Cykelturen gick på grusiga småvägar med oklippta grässträngar i mitten och det enda som skvallrade om att det fanns historier som kunde berättas var de gamla, fyrkantiga, en och en halvmeters höga grindstolparna av sten som syntes här och var. Hans motionerande hade de senaste åren bestått av hjärngymnastik och han fick därför flåsa lite extra när den stilla vindens andedräkt plötsligt hostade till och gav en oväntad motvind. Gunnar var inte förtjust i fysisk träning och det hade satt sina begynnande spår, men han gick ofta långa promenader i naturen. Det var för honom ingen träning utan mentalt nödvändigt.

– Håll för mun om du ska hosta, ropade han högt till vinden. Ge mig lite medvind i stället.

Tillsammans for de på upptäcktsfärd, cykeln och Gunnar. De skulle utforska världen som fanns längs den smala grusvägen. Skogen växlade från att växa tät med blandskog till öppna kalhyggen där avverkningar hade rensat rent. Det var en väl förtrogen omgivning, trots att Gunnar aldrig hade upplevt den världen sittandes på en gnällig, protesterande, blå handmålad, oväxlad och mycket trögtrampad cykel av modell gammal. Ekipaget kändes som ett uråldrigt fornminne som beskrevs i boken "Fornlämningar vi inte minns".

Hur kan man skriva om något ingen minns? tänkte Gunnar. Det måste vara en mycket tunn bok.

Om det var han själv eller cykeln som hade glömts bort, det visste han inte, och han brydde sig inte heller om det, men antikviteter, det var de båda två.

– Om fornlämningar är bortglömda finns väl inget behov av att någon ska minnas dem, sa han till cykeln och det sved till i hans hjärta.

– Är det ingen som vill minnas oss? Var det därför jag gick till ängen i natt? Jag vill att någon minns mig med saknad och lägger en prästkrage vid mitt minne.

Efterhand som färden pågick blev de ett med det förgångna. De gamla förfallna ödegårdarna tycktes bli levande igen. Gunnar hörde hur det skrattades, jobbades, gräts, och han fick delta i både sorg och glädje. Kampen från en gård lever kvar länge och det kunde han känna av. Det blev tydligare på de mindre ödegårdarna där de olika personligheterna hade satt sina spår. Den blå cykeln blev en tidsmaskin till en värld där nutid övergick till dåtid och bortglömda minnen kom till liv igen.

Gunnar hade en gåva att se och uppleva saker som inte andra kan se. Först trodde han inte på sin förmåga, men med tiden hade han fått bekräftat att andra förstod vad han sett och känt. Därför tog han emot folk som ville ta del av hans kunnande.

Egentligen är det bara att blunda och känna efter. Det är så lätt men folk krånglar till det och gör det svårt för sig själva, brukade han säga när han skulle lära ut det.

Gunnar bromsade in cykeln vid en för länge sedan övergiven gård. När han stod där upplevde han årens alla skiftningar. Hur det som först var modernt efterhand blev föråldrat. Detta hade alltid fascinerat honom och det gjorde att det hade vuxit fram en förkärlek till gamla jordbruksredskap. Det fanns mycket kamp och slit med dem som intresserade honom. När han skulle trampa vidare upptäckte han den uttjänade plogen som verkade kämpa med att försöka dra sig själv. Den

stod rostig men ända hel i ett undangömt buskage nära en smal stig. Det fick Gunnar att stanna till. Där tyckte han sig höra ett tyst mummel och när han hör sådant, då vill han lyssna. Han ställde cykeln mot en björk och gick fram för att få ta del av berättelsen.

Plogen sökte efter fåror som för länge sedan blivit igenvuxna. Därför kände den sig vilse i den snåriga dungen där gräset nu växte över hans förr så fruktade plogbillar.

– När jag hade en häst framför mig, vände jag lätt ner grästuvorna i fåroarna, men nu är det som om gräset hånar mig i min oförmåga att jobba, tycktes plogen säga.

Visst kände den sig stark fortfarande. Men utan en enda hästkraft som drog honom, kunde han inget annat göra än att minnas när han i sin ungdoms styrka kämpade så han svettades smörjmedel som blandades med den motstridiga jorden. Det var det som blev hans parfym, blandningen av jord, häst och smörjfett, medan han lyssnade på bondens variation av glädje- eller klagosång, allt beroende på dagsformen. Allt ackompanjerat av hästens frustande. Gunnar reagerade över att han tyckte sig höra hur plogen hade pratat och till och med känt dess tankar och känslor.

Äh, bara inbillning som vanligt, inte finns det känslor i en gammal plog. Men tack för att du delade med dig av det.

Han tyckte alltid det var bäst att tacka, man vet aldrig, och när han gick därifrån hörde han en knäpp från plogen.

Jag behöver nog starkt kaffe, har ansträngt mig för mycket, tänkte han och hoppade upp på cykeln för att sedan styra in den vid närmsta glänta. Det var där han hörde ett dovt skratt i skogens sus. Han rös till, det var något igenkännande och bekant i skrattet.

Gunnar satt en stund och försökte skaka av sig skrattet innan han dukade upp sin gurk- och ostsmörgås på en bred stubbe. Han hade minnen från denna plats, men bilden i huvudet från då stämde inte överens med hur det såg ut nu.

– Det är så lätt att titta bakåt i tiden. Det är som om både glädjen och sorgen var vackrare då. Mina minnen har softade, spruckna kanter och är raspigt sepiafärgade. Där färgerna i minnet har bleknat fyller jag i med nya kulörer som jag skapar i efterhand. Därför kan minnena bli tillrättalagda och anpassade efter hur jag tycker de borde vara. De justeras så de blir vackrare och så att de blir den drömmen som jag drömde just då.

Du är en sentimental rackare, Gunnar. Han fortsatte att tala till sig själv. När du kommer till en plats du har verkliga minnen ifrån blir du ofta förfärad över hur annorlunda det ser ut i nutid och då givetvis också mycket fulare. Öppna dina ögon, det finns saker som är sevärdar även i denna tid. Allt var inte vackrare förr. Inte ens du själv.

Han reste sig och gick omkring för att sträcka på benen. Cyklingen satt kvar i dem och det kändes konstigt att gå. Skogen var full av klippblock som istiden hade fört dit. Vitmossan lyste upp och tallarna stod stolta och övervakade stolt sina domäner. Det var svårt att tänka sig att i denna skog hade det utkämpats hårda strider mot danskarna i Kalmarkriget 1611–1613. Även senare delen av 1600-talet hade det förekommit strider mellan Sverige och Danmark i dessa trakter. Gunnar gick omkring bland ljungen och kunde föreställa sig hur soldaterna ålade på marken och väntade på att döda någon eller bli dödade själva. En kyla från det förgångna tog tag i honom och håret ställde sig på ända.

– Fy fan, sa han högt.

Allt kändes så verkligt och närvarande.

Då var det tvekamp och närstrid som gällde. Man såg motståndarna i ögonen och delade skrällen med dem. Det var inte hatet som gjorde att de ville döda, utan rädslan för att själv dö. På så sätt hade de alla en gemensam fiende, oavsett vilken sida de slogs på, den obarmhärtiga fruktan för döden. Nu för tiden finns det föreskrifter för krig. Man får bara döda efter vissa regler och inte använda vapen som är för grymma. Hur i helvete kan man göra regler för något så vansinnigt som ett krig?

Vilka vapen dödar human? Varför inte förbjuda krig helt och hållet? tänkte Gunnar igen.

Cykelturen fortsatte och han lät sin intuition bestämma vägen. Gunnar styrde cykeln mot en plats där det fanns rester av en större gård. Han som hade byggt upp och drivit gården i början av 1600-talet hette Nils och därför kallades platsen Nilsgården. Han hade varit en skattebonde och det var ståtligare än en vanlig bonde. Gunnar hade läst om Nilsgården i en lokaltidning för många år sedan. Mangårdsbyggnaden var på två plan och hade överblick över ett separat stall och en väl tilltagen ladugård för kor och grisar. Jordkällaren var rymlig och var en tillgång för de som jobbade på gården. Det hade röjts runt gården och slätats ut för att kunna ha uppsikt över ägorna. Allt var välskött och noggrant planerat.

Nils fru hette Anna och tillsammans hade de barnen Olof och Kristina. Detta var under de åren då det var oroligt med danskarna som härjade i dessa trakter. Nilsgården hade sin storhetstid innan Kalmarkriget och blev hårt drabbad efter det och återhämtade sig aldrig ordentligt. Gunnar rös till och kände ett obehag inom sig. Det känns som sorgen fortfarande ligger tung över den dåtida krigshärjade platsen och det verkar som det fanns kvar själar där och bevakade den en så gång ärorika Nilsgården. Det tycks vila en förbannelse över egendomen, för den bringade bara olycka över de som brukade den.

Där fanns också den gamla jordkällaren som trots alla år den stått oanvänd fortfarande såg ut som en jordkällare. Den hade nyttjats av närliggande gårdar medan själva Nilsgården förföll. Den var omtalad på grund av sin storlek och hur välbyggd den var. Därför blev den efterhand hela bygdens förvaringsställe. Men även den stolta jordkällaren fick så småningom ge vika och underkasta sig väder och tid. Dörren var öppen och man väntade bara på att någon skulle kliva fram genom den med matkrukor och syltburkar.

Vem var där senast, vem hämtade eller lämnade något där för sista gången? Var det en medveten handling, att gå in där, göra sitt ärende och sedan gå ut för att aldrig mer komma tillbaka? Varför stängdes inte dörren då, eller har vinden öppnat den? Dörren gnisslade lite försiktigt, ett övergivet rop, när han närmade sig den, men av respekt för att det inte var hans jordkällare, gick han inte in. Det var något som stoppade honom. Kanske ett minne som gjorde ont och inte ville vakna, bli påmint om något.

– Vem vet, kanske det kommer någon och sätter in syltburkar och saftflaskor och stänger dörren efter sig igen och låter den gamla jordkällaren återigen fullfölja sin uppgift, att hålla saker svala, så att vi kan njuta av dem. Den vill inte bara vara en kvarleva som rasar ihop vid nästa starka vind! Den vill bevara och vara bevarad själv.

När Gunnar vände sig och gick därifrån tyckte han sig höra ungdomliga skratt och att fotstegen av troligen två personer smet in där för ett hemligt och diskret möte. Det stack till i hjärtat på honom och han kände en stark kärlek, men också en tyngd av sorg. Under bråkdelen av en sekund tyckte han att han kände igen det som hände. Det var som om han själv deltog i det han upplevde, minnet som ville glömma. Vid dörröppningen växte det tätt med prästkragar och Gunnar kände ett behov av att plocka några och ta med sig hem. Han hade som princip att alltid låta växter få vara kvar där de växer, därför lät han dem vara. Men han stod länge och beundrade dem, samtidigt som han fick en vemodig känsla.

Berörd av sina fantasier drack han ur det sista kaffet från termosens vid cykeln och pumpade däckens som hade släppt ut en del av trycket.

Det var som om däckens höll andan. Ändå lyckades en del av luften att smita ut tillbaka i friheten, den tyckte inte om att vara fångslad.

Med sin lätt ömmande bak satte sig Gunnar på sadeln. Men så stel-

nade han till och det berodde inte på den överansträngda kroppsdelen. Skrattet hördes igen.

Inbillning, tänkte han och började trampa i gång cykeln.

– Är den trög, min gamla cykel? upplevde han en röst säga bakom sig.

Den hördes både inom honom och genom hans öron samtidigt. Han vände snabbt huvudet bakåt, men såg ingen. Vem hade haft denna cykel innan?

– Det här är Helges gamla cykel. Gunnar rös så att det nästan blev is på bäcken bredvid stigen.

Helge hade lämnat den i ladugården när han cyklat till Gunnars föräldrar och sedan fått skjuts hem en snöig vinterkväll. Den blev ståendes där och hade bara använts av Gunnars far Alvar någon enstaka gång.

– Helge, för fan, du är död sedan trettio år. Då borde du ha vingar och inte tjuvåka på pakethållaren. Är det därför det är så trögtrampat? vräkte han ur sig av både rädsla och förvåning.

Två

Helge var en man som, när han levde, bodde fyra kilometer från Gunnar om man genar genom skogen. Tar man vägen är det närmre fem kilometer. Det var en smal grusväg med gräs i mitten. Helge hade en prunkande trädgård med många ovanliga, väldoftande och färgrika växter. Huset var byggt av eternitplattor och stod på en sluttning omgiven av skog. På gräsmattan, trettio meter bakom huset, växte en präktig avenbok som stolt vuxit högt över takhöjden och därför kunde ha koll på läget runt huset. Nu fanns det en liten ladugård kvar, men det fanns även spår efter ett antal andra uthus. Helge var lång, kraftig och hade grått hår som hade tunnats ut med åren

Helge hade fått flera utnämningar för sin vackra och välskötta trädgård. Mycket beroende på att han hade samlat ovanliga växter från olika delar av världen. Nu stod huset tomt och i trädgården hade de sällsynta växterna blandats upp med kirskaål och kvickrot.

Helge var en framåt och påhittig man med rå, men hjärtlig humor. Han var mycket omtyckt och ville alla väl. Men om man inte kände honom, visste man inte var man hade honom.

– Cykla till Härgården, det är någon som behöver hjälp där, sa rösten som påstod sig tillhöra en man som dog för trettio år sedan.

Helge hade alltid kallat sin lilla stuga för Härgården. Det beror på en stor och ståtlig vit älg som hade trampat upp en stig långt innan huset

hade byggts. Efter det kunde man ibland höra hur en älg gick nära huset och in i skogen dit stigen en gång skulle ha lett. Det hade hörts så länge någon kunde minnas och långt efter att älgen hade dött. Det ansågs att den fortfarande gick sina vandringar i skogen och vaktade. När Helge och hans fru Elsa var nyinflyttade visade han stigen för sin Elsa och sa:

– Här går den, den stora vita spökälgen, alltså, här går den, upprepade Helge.

Sedan dess fick torpet heta Härgården, uppkallad efter en vit spökälgs påstådda upptrampade stig.

Gunnar närmade sig stugan och var svettig och andfädd efter allt trampande och alla konstiga upplevelser.

– Jag förstår att du är andfädd, du har en fådd ande på pakethållaren, sa Helge och skrattade högt.

Gunnar förstod inte riktigt skämtet, han var för uppskrädd för att tänka, men skrattade för säkerhets skull artigt med Helge. Det kändes dessutom ovisst om hur man ska förhålla sig till någon som berättar dåliga vitsar och som varit död över ett kvarts sekel. Nog för att han var öppen för att det fanns saker som man inte kunde se eftersom han själv kunde förnimma det osynliga. Hela huset han lever i påminner ständigt om det och det har blivit naturligt och självklart att han inte ens tänker på det. Men att det sitter en ande bak på cykeln och pratar med honom, det blev för stunden för mycket.

På uppfarten till Helges stuga stod en blå Opel av mindre modell och blockerade vägen. Gunnar steg av cykeln och ledde den de sista hundra metrarna fram till grinden. Även om det bara fanns staketstolpar utan något som band ihop dem tog han alltid vägen genom den utsirade järngrinden som var fullständigt intakt. Det vilade en stolthet över hela området med omnejd och därför går man alltid genom grinden.

En grind finns för att man ska gå genom den och inte vid sidan av den. Annars står den där i onödan och tvingar folk att gå fel väg.

– Du får öppna mig och då är du välkommen, annars finns jag till för att hålla dig utanför denna boning, tycktes den säga.

Det hördes en välbekant sång som kom från baksidan av huset. Gunnar såg en kvinna med långt mörkt hår med gråa naturliga slingor. Hon verkade vara i början av femtio år och satt under avenboken med en prästkrage i handen och sjöng

*Det var om våren det sjöng i snåren,
jag tog en prästkrage i min hand.
Men den sa nej, hon älskar ej.
Hon tar en annan men inte dej.*

Hon tystnade när hon såg Gunnar. Men Helge fyllde i:

*Det sjöng i snåren den andra våren,
jag tog en prästkrage i min hand
och den sa ja, va jag blev gla'
Det var ju henne jag ville ha.*

– Den sjöng jag ofta för Elsa när vi satt under avenboken. Hon spelade den också på vårt piano som står kvar i huset. Hon älskade att spela piano på kvällarna och jag älskade att sitta och njuta av det. Att höra hur en människa skapar något som finns först den stunden, då gäller det att ta åt sig av det.

Även den här sången ingick i vår repertoar:

*Den allra vackraste lilla ungmön
som nånsin funnits på Kärringön,
ja, hon blev min hon, å hon var blåögd,
å hon var fager, ja, nästan skön.*

– Inte visste jag att du kunde sjunga, Helge.

– Haha, det kunde jag inte heller, men när ens egna ord inte räcker till, då får man ta hjälp av poeterna, sa Helge.

Gunnar undrade om kvinnan som sjöng hade hört Helges sång. Hon reste sig upp och gick honom till mötes och sa:

– Här trivs jag. Vilken underbar plats. Bor du här?

– Nej, sa Gunnar. Det står helt tomt, ingen har bott här på många år. Ett jaktlag lånade det ibland, för det sägs att här går den, den gamla vita älgen.

Gunnar pekade på den igenvuxna älgstigen och log.

Det blev tyst en stund, något igenkännande drabbade dem båda. De letade efter ord, vad som skulle sägas. ”Har vi inte träffats förr”, kändes för banalt. Vilka var det egentligen som nu träffades?

Kvinnan bröt tystnaden.

– Skulle jag kunna hyra stugan över sommaren? Det är rena herrgården för mig!!

Gunnar kände hur Helge gladdes över hennes ord.

– Ja, skrek han, hon hör och känner av mig utan att veta det.

Kvinnan stelnade till en stund, vände sig sedan om och tittade runt omkring.

– Jag tyckte jag hörde något. Hörde du det? frågade hon Gunnar.

– Det var nog bara en gapig trana, svarade han.

– Finns det tranor här? frågade hon. Härligt, för jag älskar tranor och att se en trana lyfta. Det är som att se en urtidsödla flyga i väg. Nu har jag aldrig sett en urtidsödla flyga i väg, men om jag hade gjort det, då hade det sett ut som när en trana lyfter.

– Det finns gott om tranor här, svarade Gunnar som kände sig påverkad av kvinnan, men visste inte på vilket sätt. Hade han träffat henne förr? Kvinnan avbröt hans tankar.

– Kan du hjälpa mig att få tag i ägaren, så jag kan fråga om att få hyra? Är han långt bort?

Gunnar visste inte riktigt vad han skulle svara, men det kom fram ett tveksamt:

– Inte så långt bort som man kan tro, han är förmodligen ganska nära.

Hon såg förvånad ut, men sa inget.

– Jag försöker ringa honom, sa Gunnar och tog fram telefonen, gick undan och låtsades ringa.

– Hon får bo här hur mycket hon vill, helt gratis. Jag tycker om henne. Det ligger en nyckel under den mörka stenen utanför utedasset. Ge henne den och hälsa henne välkommen. Du får fixa detaljerna. Det är betydelsefullt att hon finns här, tro mig. Jag vet det, sa Helge till Gunnar.

– Det är okej att du tillbringar din sommar här, och han lämnade över allt ansvar till mig. Gunnar visste att Helges släktingar vill hyra ur det. De ville inte att det ska förfalla ännu mer och tyckte det var bra om någon bodde där och hade koll. Skulle de ha något emot det så skulle han få reda på det snart. Men han var övertygad om att de skulle bli nöjda.

Med snabba steg gick Gunnar fram till stenen och mycket riktigt, där låg nyckeln väl inbäddad i mossan.

– Åh, tack så mycket. Spökar det här? frågade hon när han räckte över nyckeln till henne.

– Det ska väl vara gamle Helge då, men han var snäll. Du kan nog känna dig lugn, han hjälper dig i så fall.

– Då får denna herrgård också bli min Helgedom, sa hon och log.

Det märktes en respekt och vördnad i hennes röst. Hon kände sig hemma och sträckte fram handen och sa:

– Jag heter Mona.

Gunnar blev lugn av att känna hennes hand i sin och han fick en varm sympati för Mona. Hon fick honom upplivad och han kände sig trygg med henne och känslan av att de hade träffats förr växte. Men det kunde de inte ha gjort, han skulle ha kommit ihåg det. Ändå verkade

det som om hon fanns i ett gammalt minne som han inte kom åt. Hans funderingar tog över, som de gör ibland, och han stod där tyst en stund.

– Åh, förlåt, jag försvann visst lite. Jag heter Gunnar och har namnsdag den nionde januari.

Nu kände han sig dum.

– Kanske lite överflödigt information, sa han.

– Inte alls, skrattade hon. Monadagen är den fjärde maj.

Hon gick närmre och viskade till honom. Nästan som om det var hennes tur att bli generad.

– Jag är mycket intresserad av astrologi, sa hon.

Hennes hår hade rört vid hans kind och han ville frysa ögonblicket. Istället sa han:

– Och jag har en bra stjärnkikare, för jag är fascinerad av astronomi.

Det blev åter tyst dem emellan. Men ingen pinsam tystnad, utan mer den sorten där det ligger en förväntad spänning inför vad som ska sägas härnäst.

Hon stoppade nyckeln i låset och vred om och hon fick trycka till ordentligt innan dörren öppnade sig.

– Den är visst inte riktigt van vid att stå på vid gavel längre, men det ska det bli ändring på, sa Mona.

Det fanns elektricitet i huset, men inget indraget vatten och därför inte heller något avlopp. Brunnen hade god tillgång till vatten som smakade vildmark. Det fanns en kakelugn i storstugan och vedspis i köket som fick stå för värmen. Vedboden, som var väl fylld med ved, låg femtio meter från huset och delade uthus med dasset.

Det fanns ett stadigt köksbord med tre stolar i köket. Porslinet, glasen och besticken räckte till om man inte hade för många gäster. Ett större matbord av ek stod vid fönstret i vardagsrummet med utsikt mot baksidan av trädgården och avenboken. Fyra tunga stolar omringade bordet som gav ett mäktigt intryck. Mona gick runt, tittade och kände på de stabila möblerna och kände sig direkt hemma. Det var som hon ville

ha det, bara lite mer blomster och färger och allt skulle vara perfekt för ett sommarboende.

I hallen hängde en spegel som Gunnar ställde sig framför och lekte atlet.

– Vart tar spegelbilden vägen när man lämnar spegeln? Följer den osynligt med vart man än går eller skapas en ny bild för var gång man tittar in i spegeln? Om det är så, vart tar då de gamla bilderna vägen? Finns de kvar i spegeln och, hemska tanke, minns spegeln allt den sett? I så fall är vi nog alla glada att de inte kan prata, det räcker med det som de obarmhärtigt avslöjar om oss, sa Mona.

Gunnar fortsatte:

– Jag har inte många speglar hemma. En i badrummet och en i hallen. Det är sällan att man är överens med spegelns version av en själv, vem har rätt av oss? När man ser sig i spegeln vill man ofta att man ska se annorlunda ut. Det är väl därför man har en spegel, så man kan förändra sig, och inte för att spegeln ska återge mitt sanna jag. Läger den in någon egen värdering och försöker påverka oss att göra de nödvändiga förändringarna? De här tankarna får mig att vilja vända på varje spegel, men då kanske de hämnas och då vet man inte vad de visar sedan. Så var snäll mot speglarna och din spegelbild, så får vi väl kallt utgå från att speglarna har tystnadsplikt!

Det gamla pianot som Helge pratat om stod mot väggen på husets baksida. Man kunde se den blomstrande trädgården genom fönstret när man satt och spelade. Ett nothäfte med ”Jag tog en prästkrage i min hand” fanns uppslaget på pianot, med en omslagsbild på Karin Juel.

Mona sjönk in i sina tankar, tittade på prästkragen som legat i fickan och som hon nu tagit fram och sa:

– Tänk att jag kom hit under ”prästkragarnas tid”, det måste betyda något.

– Vad menas med det? undrade Gunnar.

– Vet inte, det bara dök upp i mig.

Mona satte sig vid pianot och spelade de första takterna som fanns på

notbladet. Det var ostämt, men ändå hade var tangent kvar sin ungefärliga frekvens på den ursprungliga tonen som den representerade. Det var visserligen några toner som mer liknade svängningstalet hos tangenten bredvid, men det gick ändå att höra vilken melodi som spelades, om nu pianisten spelade någorlunda rätt.

– Vad bra, man kan skylla på pianots stämning när det låter fel, sa Mona och stängde igen locket och gav pianot en välförtjänt klapp och sa:

– Vi kommer nog att umgås en hel del, tror jag. Pianot och jag alltså, sa Mona och gav Gunnar en speciell blick.

– Måne, moln, Mona? Ta bort molnen så ser du månen eller kanske Mona och dina tårar fylls av tillit i stället för tvivel. Var det så det menades i natt? sa Gunnar tyst till sig själv.

– Var det Mona jag skulle se?

– Tänk på att jag hör dig när du tänker. Jag nämnde att det är viktigt att Mona kommer hit och blir din granne. Viktigt för både dig och henne. Jag tror att du känner det själv, sa Helge.

Till höger i hallen vid ingången fanns ett rum som var anpassat till sängstorlek.

– Du kan få en säng av mig, sa Gunnar. Den har några fjädrar kvar och om det inte går för vilt till, så duger den nog.

Han avbröt sig direkt och blev väldigt generad.

– Förlåt, stammade han fram, jag menade inget dumt, det bara slank ur mig.

Hon skrattade.

– Den tiden är förbi, sängen ska nog hålla.

Ett osäkert leende kom över Gunnar och han bytte samtalsämne.

– Jag har blivit utsedd att förvalta Härgården och nu ger jag dig tillgång till hela Helgedomen. Helge får bli domare.

Gunnar sa ofta saker han för stunden inte riktigt begrep, men det kändes bra att säga dem. Det är som om någon lägger orden i hans tankar och mun. Det var senare som han förstod vad han hade menat.

- Hur länge har du varit förmyndare för den här gården?
- Cirka tio minuter, svarade han. Nu måste vi sätta i gång gårdspumpen så vi kan fika. Nu skulle vi egentligen ha en pump för varmvattnet också, men det går tyvärr inte att uppbringa, sa Gunnar.
- Helge hade stått och lyssnat roat på konversationen.
- Inte visste jag att du var en sådan charmör, sa han. Du pratar ovanligt mycket och tankarna hinner visst inte riktigt med.
- Om du går och kollar in läget här, Mona, så cyklar jag hem och lägger sängen på släpkärran och kör hit den, sa Gunnar utan att kommentera till Helge.
- Jag måste åka och handla, så vänta några timmar så får du kaffe och tilltugg. Klarar du av att lasta sängen själv?
- Helge får väl hjälpa mig, sa han och vände sin cykel mot utfarten och hoppade upp på den. Tur att det var lite nerför, så han inte behövde visa henne hur flåsig han blev. Cykeln kändes dock inte lika trög längre och han sjöng när han trampade hemåt.
- Är du med, Helge?
- Ja, en liten stund till, sedan ska jag tillbaka till Helgedomen och hjälpa Mona. Du får klara sängen själv.
- Hur bär man sig åt med en hyresvärd som varit död i över trettio år? Jag kanske ska fråga hyresgästföreningen om vad som gäller då, sa Gunnar. Om det blir konflikter, vem talar då för dig, Helge?
- Det får du göra, Gunnar, du har talets gåva, även om ingen begriper vad du säger och menar.
- Haha, jag åtar mig det ansvaret. Men hur ska hon betala elen, för det måste hon göra.
- Skicka ett mejl till mina syskonbarns firma. De betalar utgifterna för Härgården. Be att de skickar omkostnaderna till Mona. Jag vet att de kommer att tycka det är bra att någon bor där och de vet vem du är, Gunnar. Det blir en ny utmaning för dig att bli hyresvärd, men det kommer inte att bli några problem, svarade Helge.

Det kändes bra, för då hade Gunnar anledning att besöka Mona utan att ha någon egentlig orsak, kolla in läget liksom. För några få timmar sedan låg han och deppade under natthimlen, nu fortsatte han med ett nynnande då han hörde hur det ekade högt i skogen:

*Den allra vackraste lilla ungmön
som nånsin funnits på Kärringön,
ja, hon är min nu,
å hon var blåögd,
å hon var fager, ja, nästan skön.*

Han undrade om det var Helge som sjöng. Sedan upptäckte han att det var hans eget nynnande som hade övergått till högljudd sång.

*Då var det kärlek, då var det dans,
å hon var min å ja, ja' tror väl det.*

Prästkragarnas

Håkan Bülow

tid

**Om den eviga kärleken och dess odödlighet, om
ödmjukhet och förlåtelse – och om naturens kraft**

Mona förstod inte hur mycket hon hade berört Gunnar vid deras första möte, där hon hade stått med prästkragen i sin hand. Hon var ett undangömt minne som funnits dolt inom honom. Nu väcktes det och påminde honom om en annan tid. Deras kärlek blossade upp, men de kunde inte förstå varför. Fanns förklaringen i de händelser som utspelade sig i bygden på 1600-talet?

Tillsammans med Helge, som dog för trettio år sedan, får du följa med på en resa med humor, lite allvar och starka känslomässiga upplevelser.

 **Förlagshuset
SILJANS MÅSAR**

